

Светислав Мариновић, ЦРНОГОРСКИ ДВОБОЈ,
Побједа, Подгорица, 2008.

Недавно је из штампе изашла књига др Светислава Мариновића „Црногорски двобој“ која обрађује врло битну и занимљиву појаву, карактеристичну за црногорску историју. Ријеч је о двобоју, дуелу или мегдану, значајном обичају и пракси у војевању и друштвеним односима Црне Горе.

Двобоји су као друштвени феномен постојали као обичајна институција или су нелегално практиковани, одражавали су дух времена и народа, његове особености и карактер који је његовао. Они представљају остатке традиције средњовјековног витештва у коме су колективно и лично достојанство и част били изнад важности и значаја личног живота. Мегдан је најчешће кроз историју коришћен у решавању људских спорова као и у сусрету непријатељских војски када је свака од сукобљених страна истицала свога фаворита, мегданцију, обично најхрабријег, вјештог и способног. У европској традицији суровост двобоја била је донекле ублажена ригорозним правилима борбе уз обавезно присуство свједока, секунданата.

Двобоји су се у црногорској историји донекле разликовали од мегдана и дуела у осталим европским друштвима, како у поводима, тако и по другачијим правилима. Његован је

култ витешког дуела и то различитим поводима, прије свега у одбрани части, личне и породичне, братства, племена, вјере. Одбрана части, односно њеног спољњег одређења часности, спадала је у једну од *a priori* обавеза сваког појединца и колективитета. У традицији мегдана у Црној Гори нијесу била устаљена нека нарочита правила, већ је све зависило од моралног интегритета учесника мегдана, њихове часности и коректности у борби. *Дуел* или *мегдан* је био израз општег схватања патријархалне средине да је срамота нешто страшно и неподношљиво, а част узвишена категорија која је недодирљива и коју нико не смије повриједити а да при томе се не суочи са одређеним консеквенцама. Сматрало се да ко није часно живио по суду савременика, није имао разлога ни да живи и такав је био по аутоматизму изопштен из моралне друштвене заједнице и на њега се није обраћала пажња. Није позиван на народне скупове, а и уколико је и био присутан на њима, ријеч се његова није уважавала. Из тих и сличних разлога сматрало се да не одазвати се позиву на двобој и не заштитити макар и смрћу своју, или туђу част и углед, значило је примити срамоту на себе, и имало је у својој средини за последи-

цу потпуну моралну изолацију такве моралне јачине и друштвене осуде да се и на потомство преносила. Са друге стране, у таквој патријархалној средини цијенило се само оно јунаштво које има облик витештва, дакле врлину која не подноси никакву побједу над противником ако она није изведена не само јуначким, већ и човјечним поступком, па су стога и двобоји били вредновани овим начином.

Књига је обима 332 стране, има 17 глава и прилоге на крају главног текста. Аутор током седамнаест глава излаже историјат институције двобоја, мегдана, дуела. Од Античког доба, Хелена и гладијаторског Рима, средњовјековног “златног доба” витешког одмјеравања и витешких турнира до класичног двобоја карактеристичног за просвјешћену Европу 19. вијека двобоји и мегдани су били средство за рјешавање интересантних или колективних конфликта. Особностима двобоја, мегдана на тлу Црне Горе посвећен је највећи дио поглавља, тако да студија уједно представља и пресјек црногорског вишевијековног војевања. Међутим, аутор истиче да је установа мегдана крајем 18. и почетком 19. вијека постала синоним нереда и самовлашћа, јер они губе своју витешку суштину и престају да буду окршаји појединаца. Зато црногорски владика Петар I Петровић Његош забрањује колективне двобоје као озбиљан вид масовног народног крвопролића, а који су служили за међуплеменска разрачунавања и представљали поводе за дугогодишње ланце крвне освете која је харала Црном Гором. Књаз Данило у *Законику* (члан 40), забрањује колективне двобоје али је дозвољавао индивидуалне, без секунданата. Такође, аутор нам описује природу црногорског двобоја,

двобој без дефинисаних правила, као и страх мегданџија од „осредњости“ и потребу за исказивањем и почастима. Бројне анегдоте приказане у књизи, везане за црногорске мегдане и војевања употпуњују сву особеност црногорског мегдана. *Част принцезе Јелене Петровић, Слуга на мегдану, Осветољубиве жене, Милош Црњански на попршиту, Први двобој Јола Пилетића, Јунаштво Риста Рогнића, Млади Његош и Сима Милутиновић Сарајлија, Панто Цемовић и барјактар Реџеп, Двобој Марка Миљанова и Пека Павловића* .. само су неки од забилежених мегдана у књизи. Такође, фотографије оружја, прилози из еписке поезије који описују мегдане – посебно доприносе сагледавању једног овако значајног феномена у црногорској историји.

Студија *Црногорски двобој* успјешно попуњава празнину у црногорској историографији, говорећи нам о двобоју, дуелу, у епиској поезији познатом као мегдан. Др Светислав Мариновић је аутор више стручних књига и замашних синтеза, дугогодишњи адвокат, вишегодишњи главни и одговорни уредник „Јустисије”, први је у некадашњој СФРЈ који је титулу доктора правних наука стекао одбранивши докторску дисертацију на тему *смртне казне*. Ову књигу *Црногорски двобој* публиковала је А.Д. “Побједа” из Подгорице. Ријеч је о озбиљном научном дјелу, какво се по први пут појављује не само на балканским просторима, већ и шире, јер је о историјату двобоја веома мало писано. Иначе, аутор је већ одраније припремио у рукопису књигу о двобоју, као историјско-правном феномену уопште, његовој природи и карактеру и културолошким и националним особеностима.

Др С. Мариновић је уложио изузетан труд у прикупљању и проучавању грађе из историје двобоја и аналитичко-синтетичком методом врсног познаваоца историјско-правне тематике обрадио репрезентативан материјал. Такође, дугогодишње искуство у области правне историје Црне Горе и црногорског законодавства иду у прилог чињеници да је С. Мариновић на завидан начин извршио рекапитула-

цију поријекла и практичне примјене двобоја у другим друштвеним срединама, поредећи их са особеностима мегдана у Црној Гори. Може се констатовати да је и ово дјело још једно у низу озбиљних и занимљивих студија, којима аутор, обрађујући значајне теме из црногорске правне историје, на научно утемељен начин, даје значајан допринос црногорској историографији и правној историји Црне Горе.

Мр Раденко Штекић